

AAA SAHİDEN Mİ?

Dünya, doğal kaynakların yeniden taksim edildiği ve yeni oluşumların var olduğu bir süreçten geçerken, artık şapkamızı önümüze koymalı ve bir an önce stratejik enerji ham maddeleri olan petrol ve doğal gazı, kaynağında, rezervuarda sahip olmalıyız. Aksi takdirde bu ham maddelere çok büyük ekonomik ve stratejik bedeller ödemek zorunda kalacağız.

Dr. Zeynep Elif YILDIZEL
zeynep.yildizel@jade.org.tr

Trump'ın bir konuşmasında "I like the oil" dediğini tüm dünya duydu. Ancak sadece bizde bu kadar manşetlere taşındı. Bana ilginç gelen Trump'ın söylediği değil bizim medyada bu kadar manşet olması oldu. En sonda söyleyeceğimi en başta söyleyeyim; Ah her konuda bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olan ilgili insanlar, ne zannediyordunuz? Amerika'nın 2003 yılında, daha önce 1990 yılında Irak'a gelmesi daha önce Libya'da olması ve daha sonra 2011 yılında Kaddafi'nin öldürülmesi ile sonuçlanan olaylar, hatta I Dünya Savaşı'nda Osmanlı'nın başına gelenler hep demokrasi ve Arapların hür olması için mi yapıldı zannediyorsunuz? Eğer böyle ise ülkemiz için çok üzülürüm, yok değilse, bunu fırsat bilip populist manşet atarak tiraj arttırmaksa o başka bir konu.

1880'li yıllardan itibaren sanayi devrimi ile dünya üstünde iki tane stratejik konu mevcuttur. Birincisi enerji güvenliği, ikincisi gıda güvenliği. Üstelik her ikisini birbirinden ayırmak da imkansızdır. Sanayileşme ile insan gücüne daha az ihtiyaç duyulması, hayat kalitesini arttırmış ve insan ömrünü uzatmış insan sayısını arttırmış, buda dünya üstünde doğal kaynakların yetersiz olmasına ve bu doğal kaynakların paylaşılması için sık sık savaşlara sebebiyet vermiştir.

Doğal kaynak deyince sadece petrol, doğal gaz, maden olarak düşünmeyin gıdalarda doğal kaynaktır. Ve artık lütfen bu enerji konusuna duygusal değil rasyonel olarak bakma zamanımız geldiğini fark edip gerekli önlemleri alma zamanımızı boşa harcamayalım. Bunu defaten yazıla-

rımda belirtiyorum. Hani meşhur atasözümüz vardır ya "söyleye söyleye dilimde tüy bitti" diye, işte tamda bu noktadayım.

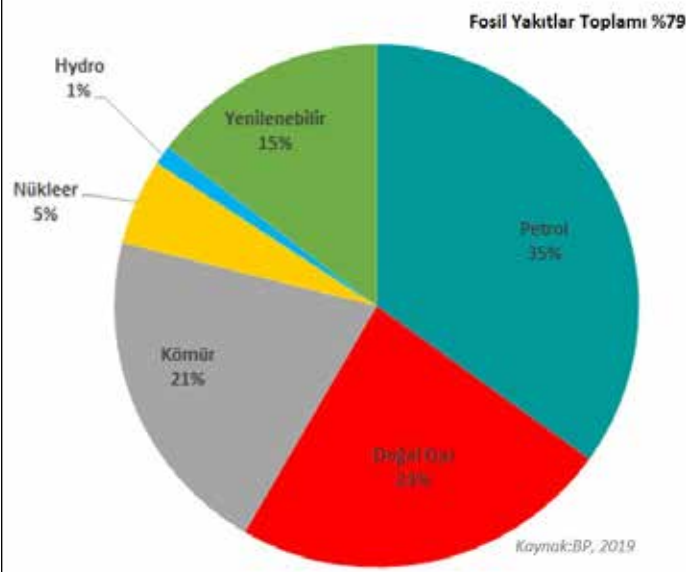
Aslında hiçbir dönem yani önceki başkanlar döneminde de, Amerika hiçbir zaman petrolü sevmekten vazgeçmedi. Sadece Trump, aklındaki daha fazla ağzında olan bir yönetim şekline sahip. Yani dünyanın tepkisinden çekinmiyor. Aslında dünya üstünde gelişmiş olan ülkeler; İngiltere, Fransa, Almanya gibi, hepsi "likes the oil" ama direk bunu dillendirmiyorlar. Hemen burada ama rüzgâr, güneş enerjileri diyeceksiniz. Almanya hızla yenilenebilir enerjiye geçiyor diyeceksiniz. Aslında Almanya sadece bunlardan destek alıyor, çelik sanayisini ya da ağır sanayisini rüzgâr ve güneş ile çevirmiyor. Ayrıca sanayinin rüzgâr ve güneş enerjisine güvenerek üretim yapamayacağını çok iyi biliyor ve zaten de sanayi için fosil yakıtları kullanıyor. Bilakis Almanya'nın fosil yakıt kullanımı 2018 yılında %79 olarak gerçekleşti. Toplam enerji ihtiyacının %15 ise yenilenebilir enerjiden karşıladı. Fosil yakıtlar içinde ise enerjisinin %2'ni kömürden üretmiştir (Şekil 1).

Gelelim Amerika'nın toplam enerji tüketimi ve üretimi rakamlarına. Enerji tüketiminde en yüksek pay %85 ile fosil yakıtlardadır (Şekil 2). Fosil yakıtlar içinde ise petrol %40'lık orana sahiptir. Ayrıca enerjisinin %8'ini nükleerden ve %4'ünü yenilenebilirlerden ve %3'ünü ise hidroden tüketmiştir. Birincil enerji tüketiminde fosil yakıtlarda Amerika'nın tüketim oranı dünya tüketim oranları ile aynıdır (Şekil 3). Nükleer enerjide dünya ortalamasının üstünde ancak yenilenebilirde

“I like the oil”

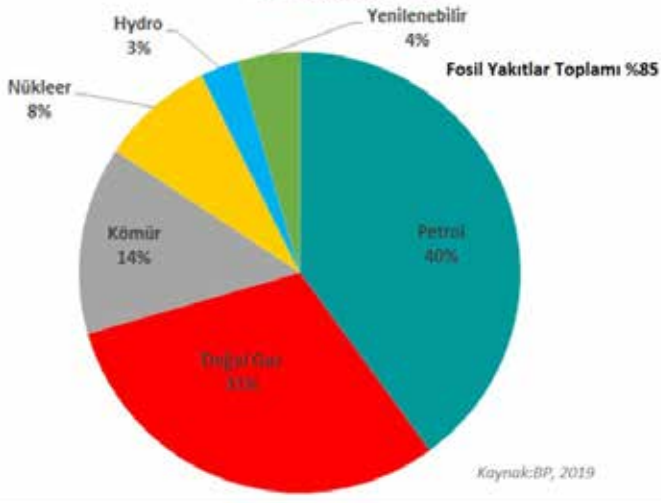

Şekil1: Almanya'nın 2018 Yılında Birincil Enerji Tüketiminde Kaynakların Payı

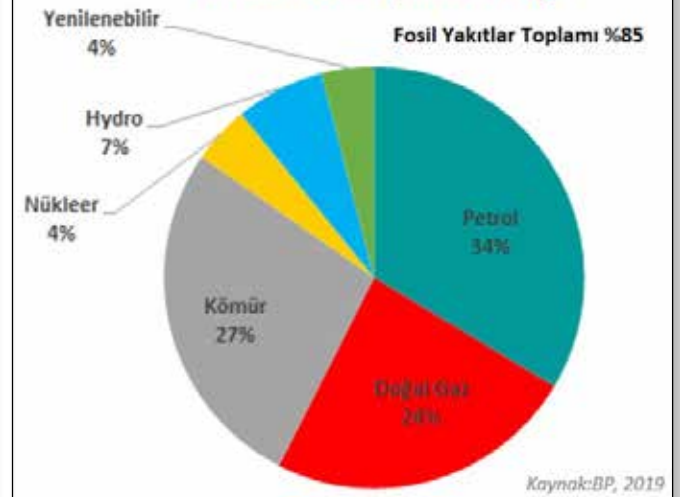

dünya ortalaması ile aynı ve hydroda ise dünya ortalamasından daha düşük bir tüketim payına sahiptir. Bununla birlikte Amerika'nın 2018 yılında kişi başı fosil yakıt tüketimi 6 ton/ kişi olarak gerçekleşmiştir (Şekil 4). Daha önceki yıllarda da durum böyledir. Yani Amerika nüfus olarak Çin'in yaklaşık %23 kadar olmasına rağmen tek başına dünya fosil yakıtlarını tüketmektedir. Çin dünyanın en fazla nüfusu olan ülkesi olmasına rağmen kişi başı 2.04 ton fosil yakıt tüketmektedir. Amerika toplamda yani diğer kaynaklar ile birlikte toplam yıllık kişi başı enerji tüketimi 7 tondur (Şekil 4). Çin'in yıllık toplam kişi başı enerji tüketimi ise 2.4 tondur. Amerika'dan sonra gerek kişi başı fosil yakıt tüketimi gerekse toplam kişi başı toplam enerji tüketiminde Rus-

Şekil 2: Amerika'nın 2018 Yılında Birincil Enerji Tüketiminde Kaynakların Payı

Şekil 3: Dünya'nın 2018 Yılında Birincil Enerji Tüketiminde Kaynakların Payı

ya gelmektedir. Rusya'nın kişi başı fosil yakıt tüketimi ve toplam enerji tüketimi sırası ile 4.4 ton ve 5 ton dur (Şekil 4). Kişi başı fosil yakıt tüketiminde Rusya'da sonra sırası ile Almanya, İngiltere, Çin, Fransa ve Türkiye gelmektedir (Şekil 4). Bu detayda konuya bakıldığında Çin'in tüm ülkelerden daha kalabalık bir nüfusa sahip olmasına rağmen tükettiği toplam enerji, Amerika'nın tükettiği toplam enerjiye göre açık ara geridedir. İlginç değil mi? Fransa kişi başı 3.78 ton toplam enerji harcarken, bu enerji içinde kişi başı nükleer enerji miktarı ile kişi başı fosil yakıt miktarı neredeyse birbirine eşittir. Ülkemizde 2018 de kişi başı 1.63 ton fosil yakıt tüketilirken, kişi başı toplamda 1.9 ton enerji harcanmıştır (Şekil 4). Dünya genelinde harcanan enerjinin dünya toplam nüfusuna oranına bakacak olursak, kişi başı fosil yakıt tüketimi 1.94 tondur. Özetle söylemek gerekirse Amerika tek başına tüm dünyanın enerjisini tüketmekle kalmıyor, kendisine kişi başı enerji tüketiminde en yakın seyreden Rusya'dan bile 2 ton daha fazla enerji tüketmektedir. Hele Çin gibi nüfusu olan bir ülke ile karşılaştırılınca durumun vahameti daha net gözler önüne serilmektedir.

Gerçekte, dünya doğal kaynakları ile bakabileceği insan sayısının çok üstüne çıkmıştır. Ancak şekillerden anlaşılacağı gibi de toplam enerjinin büyük kısmını nüfus yoğunluklu ülkeler tüketmekle beraber -basit matematik- aslında Amerika ve Rusya ve onu izleyen Almanya, Fransa

ve İngiltere kişi başı enerji tüketiminde ve bu enerjinin içinde özellikle fosil yakıt tüketiminde başı çekmektedirler. Buna rağmen hiçbiri Amerika'nın, ne kişi başı fosil yakıt tüketimine nede kişi başı toplam enerji tüketimine yaklaşabilmiş değillerdir. Bu şu demektir; önce kaynaklar Amerika'ya sonra Rusya'ya, sonra Almanya, Fransa ve İngiltere'ye pay edildikten sonra içinde Çin gibi dev nüfuslu ülkenin de olduğu geri kalan dünyada taksim edilmektedir. Özellikle petrol ve doğal gaz kaynaklarının başını söz konusu ülkeler devasa ve entegre petrol şirketleri vasıtası ile tutmakta ve kontrol etmektedir. Bu ayrıca onlara Global 500 listesinde

en fazla kâr eden şirketlere sahip olma ayrıcalığı ve gücünü vermektedir. Biz ise petrol ve doğal gaz aramacılığında halâ duygusal davranmaya devam etmekteyiz. Bizim acilen entegre, devlet ve özel petrol şirketlerine ihtiyacımız vardır. Dünya, doğal kaynakların yeniden taksim edildiği ve yeni oluşumların var olduğu bir süreçten geçerken, artık şapkamızı önümüze koymalı ve bir an önce stratejik enerji ham maddeleri olan petrol ve doğal gaza, kaynağında, rezervuarda sahip olmalıyız. Aksi takdirde bu ham maddelere çok büyük ekonomik ve stratejik bedeller ödemek zorunda kalacağız. Çünkü **"I like the oil"**.

Şekil 4: Kaynaklara Göre Kişi Başı Enerji Tüketimi

